

De Bono, Edward

دو بونو، ادوارد، ۱۹۳۳-

سلسله درس‌های تفکر / نویسنده ادوارد دو بونو؛ مترجم مرجان فرجی - تهران: جوانه رشد، ۱۳۸۴.

ISBN 964 - 7475 - 37 - 3

۲۲۲ ص.

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

de Bono's thinking course.

عنوان اصلی:

۱. اندیشه و تفکر. ۲. اندیشه و تفکر خلاق. الف. فرجی، مرجان، مترجم. ب. عنوان.

م ۸۲-۳۲۷۸۴

کتابخانه ملی ایران

۱۳۸۴

۸ س ۵۹/د ۵۵ BF ۴۴/۱۵۲

حق چاپ محفوظ است

سلسله درس‌های تفکر

مترجم:

مرجان فرجی

نویسنده:

ادوارد دیونو

سلسله درس های تفکر

نویسنده

ادوارد دوبونو

ترجمه

مرجان فرجی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶ - شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

حروفچینی: ماندگار - صفحه آرا: صبورا شمسائی

لینتوگرافی: گلشید - چاپ و صحافی: آراین

مدیر تولید: مختار صحرانی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، بین خیابان دانشگاه و خیابان ابوریحان، شماره ۸۹، تلفن: ۶۳۰۳۳۰۶

فروشگاه: خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، جنب بانک ملی شعبه فخر رازی، شماره ۱۳۶۶، تلفن: ۶۳۹۸۳۸۶ - دورنگار: ۶۳۹۷۱۸۱

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار مترجم
۱۳	سخنی درباره نویسنده
۱۵	پیشگفتار نویسنده
۱۷	تفکر به عنوان یک مهارت
۱۸	هوش و زن‌ها
۱۸	هوش و تحصیلات
۲۰	تله هوش
۲۰	تمرین
۲۱	آموزش و پرورش
۲۳	تفکر انتقادی
۲۴	ادراک
۲۵	روش ابزاری
۲۷	«پی. ام. آی.» (PMI)
۳۱	بررسی اجمالی
۳۲	جالب
۳۳	کاربرد «پی. ام. آی.»
۳۴	دو گام
۳۴	تمرین
۳۷	راهکارها
۳۸	راهکارهای ساده

۴۰	راهکارهای مشکل‌تر
۴۱	مشکل واقعی
۴۲	بالا تر از کافی
۴۴	«ای. پی. سی.» (APC)
۴۵	توجیه
۴۶	فرضیه
۴۶	ادراک
۴۶	مشکلات
۴۷	بازنگری
۴۷	طراحی
۴۸	تصمیم
۴۸	راه اقدام
۴۹	پیش‌بینی
۴۹	عملی بودن
۵۰	راهکارها و خلاقیت
۵۱	تمرین‌هایی برای «ای. پی. سی.»
۵۳	ادراک و الگوها
۵۴	ادراک
۵۸	عبور از عرض خیابان
۵۹	الگوسازی
۶۰	نحوه شکل‌گیری الگوها
۶۴	کاربرد الگوها
۶۴	بازشناسی
۶۵	درک نادرست
۶۶	جداسازی
۶۷	گروه‌بندی
۶۸	تحلیل

۶۹	آگاهی.....
۶۹	هنر.....
۶۹	تمرین.....
۷۱	تفکر جانبی.....
۷۱	پیشرفت.....
۷۳	تعویض الگو.....
۷۳	شوخی.....
۷۵	بازاندیشی و بینش.....
۷۶	خلاقیت و تفکر جانبی.....
۷۷	تفکر جانبی به عنوان فرایند.....
۷۸	قضاوت و انگیزش.....
۸۰	واژه «PO».....
۸۱	روش‌گذار (جای پا).....
۸۴	روش‌گریز.....
۸۶	روش تحریک تصادفی.....
۸۸	کاربرد عمومی تفکر جانبی.....
۸۸	منطق تفکر جانبی.....
۹۱	اطلاعات و تفکر.....
۹۳	سواد عملی.....
۹۳	بررسی اجمالی تجربه.....
۹۴	در نظر گرفتن کلیه عوامل (CAF).....
۹۵	پیامدها و عاقبت کار (C&S).....
۹۷	خواندن فشرده و گوش دادن فشرده.....
۹۹	منطق.....
۱۰۰	کسب اطلاعات بیشتر.....
۱۰۰	پرسش‌ها.....

۱۰۱	آزمایش‌ها
۱۰۳	انتخاب اطلاعات
۱۰۳	فی - فو (FI-FO)
۱۰۴	دو کاربرد
۱۰۵	سایر افراد
۱۰۹	برگیرش
۱۱۰	«ای. بی. اس.» (EBS)
۱۱۱	«ای. دی. آی.» (ADI)
۱۱۳	حُباب‌های منطق
۱۱۹	«اُ. پی. وی.» (OPV)
۱۱۹	طرح سازنده
۱۱۹	چک و چانه
۱۲۱	پیام‌رسانی
۱۲۳	عواطف و ارزش‌ها
۱۲۳	احساس غریزی و تفکر
۱۲۵	عواطف در سه حالت
۱۲۷	تغییر احساسات
۱۲۸	ارزش‌ها
۱۲۹	«اچ. وی.» (HV) و «ال. وی.» (LV)
۱۳۱	تمرین‌ها
۱۳۱	واژه‌های دارای بار ارزشی
۱۳۳	آگاهی
۱۳۵	تصمیم‌گیری
۱۳۶	پیش چارچوب تصمیم
۱۳۷	تولید راهکارها
۱۳۷	ارزش‌ها و اولویت‌ها

۱۳۸	روش ریختن تاس
۱۳۹	روش انتخاب راحت‌ترین کار
۱۳۹	روش ارائه دلیل
۱۴۰	روش الاغ بوریدن (قضیه حمار)
۱۴۲	روش راه‌حل ایده‌آل
۱۴۲	روش بهترین خانه
۱۴۳	روش «چه می‌شد اگر...»
۱۴۵	روش آرایه ساده
۱۴۶	روش آرایه کامل
۱۴۷	روش تنبلی
۱۴۸	پس - چارچوب تصمیم
۱۴۹	تأکید بر تناسب با شرایط
۱۴۹	آینده
۱۵۱	تفکر و عمل
۱۵۳	سواد عملی
۱۵۳	سه راه برای انجام کارها
۱۵۵	هدف‌گذاری
۱۵۵	«ای. جی. ا.» (AGO)
۱۵۶	آماج‌ها
۱۵۷	خط مشی و تاکتیک‌ها
۱۵۸	راه‌های اقدام
۱۶۰	نقشه خانه‌های مشروط
۱۶۲	طرح‌ریزی
۱۶۳	میدان
۱۶۳	افراد
۱۶۳	مخاطرات
۱۶۴	محدودیت‌ها
۱۶۴	منابع

آینده	۱۶۴
تجارب و زندگی روزمره	۱۶۴
تفکر آگاهانه	۱۶۵
آگاهانه	۱۶۵
متمرکز	۱۶۵
مطمئن	۱۶۶
خوشایند	۱۶۷
تصویر از خود	۱۶۸
انضباط زمانی	۱۶۸
برداشت محصول	۱۶۹
تفکر درباره تفکر	۱۷۰
چارچوب «تی. ای. سی.» (TEC)	۱۷۱
تفکر پنج دقیقه‌ای	۱۷۳
تمرین به کارگیری «تی. ای. سی.»	۱۷۶
«تی. ای. سی.» نمادین	۱۷۷
پیسکو (PISCO)	۱۷۷
پیسکوی نمادین	۱۷۷
«تی. ای. سی.» - پیسکو (TEC-PISCO)	۱۷۸
تمرین تفکر آگاهانه و اختیاری	۱۷۹
باشگاه‌های تفکر	۱۷۹
مهارت‌های فکری عمومی	۱۸۰
رسمی و غیررسمی	۱۸۱
خلاصه	۱۸۳
کتابنامه	۱۸۷
چطور باشگاه تفکر راه بیندازیم؟	۱۹۱
واژه‌نامه	۲۰۵

پیشگفتار مترجم

یکی از ترفندهای ادوارد دوبونو به عنوان فردی که سال‌ها به تدریس مهارت‌های تفکر اشتغال دارد، استفاده از ابزارهای ارتباطی در قالب کلمه رمز است. فرض کنید کسی بر اثر خفگی بیهوش شده و قرار است که شما عملیات احیاء را بر روی وی انجام دهید. این عملیات شامل بازکردن راه‌های هوایی (Air ways)، انجام تنفس دهان به دهان (Breathing) و ماساژ قلبی (Circulation) است. کل این عملیات را می‌توان با رمز «ABC» به راحتی به خاطر سپرد و به مورد اجرا گذاشت. این‌کدام تنها اقدامات اساسی احیاء را نشان می‌دهد، بلکه گویای ترتیب این اقدامات نیز هست. در اینجا چنانچه پیش از بازکردن راه‌های هوایی، به شخص دچار خفگی تنفس بدهید، چه بسا شیء خارجی موجود در راه‌های هوایی به نواحی پایین‌تر نای حرکت، و انسداد وخیم‌تری را ایجاد کند. همین‌طور، ماساژ قلبی در صورت مسدود بودن راه‌های هوایی کاملاً بی‌فایده است. بنابراین، با داشتن رمز ABC، دیگر هیچ احتیاجی به حفظ کردن تک‌تک مراحل فوق و ترتیب آنها نیست.

«رمز» بهترین و سریع‌ترین راه ارتباطی است. ارتباط از طریق رمز تنها موقعی مؤثر و امکان‌پذیر است که قالب‌های پیش‌ساخته‌ای برای اجرای عملیاتی خاص موجود باشد. این قالب‌ها ممکن است بسیار پیچیده و مفصل باشند، اما فقط با انتقال عنوان رمز، کل اطلاعات مورد نیاز انتقال می‌یابد.

در این کتاب اکثر رمزهای انتخاب شده همان «سرواژه‌ها» هستند. کلید موفقیت درس‌های تفکر دوبونو نیز همین رمزها هستند، که هر چند در ابتدا غریب و ناملموس به نظر می‌رسند، ولی پس از آشنایی کامل با این رمزها بزودی فواید بسیار و شگرف آنها بر شخص آشکار می‌گردد.

اگر بخواهیم ابزارهای ارائه شده در کتاب حاضر را به شکل بسیار ساده‌ای معرفی کنیم، باید بگوییم هر رمز یا سرواژه به کار رفته، درست مثل بستن نخ به دور یکی از انگشتان دست است که با دیدن آن فوراً به یاد کاری می‌افتید که آن نخ را به نیت انجام دادن آن به دور انگشتان بسته بودید: به سادگی یک بشکن... به سادگی یک چشمک.....

و این همان اعجاز زبان است: رساندن پیام کلامی و غیر کلامی. در ترجمه فارسی این اثر سعی گردیده است تا اصطلاحات انگلیسی عیناً به شکل زیرنویس ارائه شود تا خواننده ارتباط نزدیک‌تری با زبان دوبونو پیدا کند و دانشجویان و اساتید محترم دانشگاه‌ها با تسلط و اشراف بیشتری از این کتاب بهره‌برداری کنند. توصیه‌ام به خوانندگان محترم این است که ابتدا بخش «خلاصه» در آخر کتاب را مطالعه کنند. در خاتمه، از کلیه دست‌اندرکاران تهیه و ارائه این کتاب به شما هموطنان عزیزم، سپاسگزاری می‌کنم.

مرجان فرجی

سخنی درباره نویسنده

خیلی‌ها ادوارد دوبونو^۱ را صاحب‌نظری پیشگام در عرصه آموزش تفکر به عنوان یک مهارت می‌دانند. وی بیش از بیست و پنج سال پیشاهنگ «تفکر درباره تفکر» بوده است. دوبونو چهل و پنج کتاب به رشته تحریر درآورده که برخی از آنها به بیست و هفت زبان ترجمه شده است. درس‌های تفکر او را میلیون‌ها دانشجو و دانش‌آموز از دهکده‌های دورافتاده جنوب آفریقا تا مدارس پیشرویی چون آکادمی نور فولک^۲، واقع در ویرجینیا^۳، در سطح گسترده‌ای مورد استفاده قرار می‌دهند.

بسیاری از شرکت‌های بزرگ و همین‌طور حکومت‌ها در پی بهره‌گیری از تعلیمات وی بوده‌اند. وی تریبون بین‌المللی خلاقیت^۴ را پایه‌گذاری کرد، که اعضای آن را شرکت‌ها و مؤسسه‌ای از حوزه‌های مختلف (آی. بی. ام.^۵، دو پون^۶، نستله^۷، بریتیش ایرویز^۸ و...) تشکیل می‌دهند. او همچنین اداره بین‌المللی خلاقیت^۹، واقع در نیویورک را تأسیس کرد. این اداره با سازمان ملل متحد و سایر ارگان‌های بین‌المللی همکاری دارد. وی تاکنون از سوی پنجاه و یک کشور مختلف برای ارائه سخنرانی دعوت گردیده است.

1. Edward de Bono

2. Norfolk

3. Virginia

4. International Creative Forum

5. IBM

6. Du Pont

7. Nestle

8. British Airways

9. International Creativity Office

دکتر دوبونواز دارندگان بورسیه رُدز^۱ در دانشگاه آکسفورد بوده و در دانشگاه‌های آکسفورد، کمبریج و هاروارد و همین‌طور دانشگاه لندن سمت‌هایی را عهده‌دار بوده است. تحصیلات وی در زمینه پزشکی و روانشناسی است. وی ابداع‌کننده واژه «تفکر جانبی»^۲ است که این واژه هم‌اکنون در فرهنگ انگلیسی آکسفورد جای دارد. وی همچنین مخترع بازی کلاسیک «ال»^۳ می‌باشد که گفته می‌شود ساده‌ترین بازی واقعی ابداع شده تا به امروز است. این بازی در نتیجه دعوت به یک زورآزمایی فکری توسط مرحوم پروفیسور لیتل وود^۴ از دانشگاه کمبریج، یکی از ریاضی‌دانان بزرگ بریتانیا، اختراع شد.

۱. Rhodes Scholar: یکی از چند بورس تحصیلی که بنا به خواست Cecil J. Rhodes پایه‌ریزی شد و برای دو یا سه سال قابل استفاده در دانشگاه آکسفورد است و استفاده از آن به نامزدهای بریتانیا و آمریکا محدود می‌شود.

2. lateral thinking

3. L-Game

4. Littlewood

پیشگفتار نویسنده

احتمالاً شما خیال می‌کنید که تفکر تان کاملاً بی‌عیب و نقص است - اکثر مردم چنین‌اند. یا ممکن است خیال کنید که تفکر شما همین است که هست و برای بهبود آن کاری نمی‌شود کرد. یا شاید خیال کنید که سعی در بهبود مهارت تفکر امری پیچیده و خسته‌کننده است. بهبود مهارت تفکر عملاً بسیار بسیار ساده‌تر از آن چیزی است که اکثر مردم فکر می‌کنند. موضوع این کتاب همین است.

ما بیشتر اوقات «عقل»^۱ را با «هوشمندی»^۲ اشتباه می‌گیریم. ما بر هوشمندی تکیه کرده و عقل را نادیده می‌انگاریم، زیرا باور داریم که برای عاقل بودن باید سن و سالی از ما گذشته باشد. هوشمندی با حلّ معماها و مسائل فنی پیچیده سروکار دارد و عقل چیزی است که ما برای فکر کردن دربارهٔ مسائل معمولی زندگی روزمره - از کوچکترین تا بزرگترین تصمیمات - به آن احتیاج داریم.

عقل مانند عدسی زاویهٔ باز دوربین است، ولی هوشمندی مانند عدسی تیز - کانون دوربین است که جزئیات را می‌بیند، ولی قادر به گرفتن کل تصویر نیست. تفکر نهایت چاره‌جویی انسان است. کیفیت آیندهٔ ما تماماً به کیفیت تفکر ما بستگی دارد. این نکته هم در سطح فرد، هم در سطح جامعه و هم در سطح دنیا مصداق دارد. روی هم رفته، تفکر ما بیش از حد ضعیف، کوتاه‌بینانه و خودمحور است. ما باور داریم که داوری و استدلال کافی است. در دنیایی که به سرعت در حال تغییر است، ما به اینجا رسیده‌ایم که تفکر ما برای برآوردن نیازهایی که به تفکر وابسته‌اند، ابتر و ناکافی است.

ادوارد دو بونو